

วัง: การเคลื่อนไหวร่างกายในชีวิตประจำวัน
สู่ศิลปะการแสดงร่วมสมัยชนเผ่าม้ง
Wang: Daily life Movements
to Contemporary Hmong Performing Arts

จารวีพรรณ สุภารุจิรัตน์
Jaraveephan Suparujirat

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University

วันที่รับบทความ : วันที่ 1 เมษายน 2567

วันที่ส่งบทความที่แก้ไข : วันที่ 23 พฤษภาคม 2567

วันที่ตอบรับบทความเพื่อตีพิมพ์ : วันที่ 20 มิถุนายน 2567

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์วิธีการออกแบบท่าเต้นและกระบวนการสืบทอดการแสดงเต้นรำของชาวม้ง และ 2) วิเคราะห์บริบททางสังคมในการแสดงเต้นรำของชาวม้ง ซึ่งเป็นผลสรุปจากการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพของผู้เขียน เรื่อง กระบวนการสร้างสรรค์การเต้นกระดิ่ง (ว๊ง): กรณีศึกษาการแสดงชนเผ่าม้งร่วมสมัย โรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ 7 ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ และเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรศิลปบัณฑิต สาขาวิชาศิลปะการแสดง ภาควิชาศิลปะไทย คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2565 โดยใช้กระบวนการค้นคว้าจากเอกสาร หนังสือ บทความ งานวิจัย และการแสดงที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวันชนเผ่าม้งที่สามารถพัฒนาเป็นการแสดงร่วมสมัย และนำองค์ความรู้ที่ได้ไปต่อยอดในการสร้างสรรค์การแสดงร่วมสมัยที่น่าสนใจ

การเคลื่อนไหวในการแสดงของการแสดงชนเผ่าม้งเป็นการแสดงที่พัฒนาจากการสังเกตวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง และปัจจัยที่เกิดการเปลี่ยนแปลงการเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวันสู่การแสดง บทสรุปบทความนี้พบว่า พื้นฐานการเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวันที่ปรากฏในการแสดงสามารถสะท้อนอัตลักษณ์และวัฒนธรรมชนเผ่า เนื่องจากเป็นการแสดงที่ถ่ายทอดวิถีชีวิตและบริบทของกลุ่มชาติพันธุ์ส่งผลให้ผู้ชมสามารถเข้าใจอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ผ่านท่าทางที่ใช้ในการแสดง อีกทั้งยังเป็นการช่วยอนุรักษ์เพื่อนำไปพัฒนา การศึกษา การท่องเที่ยว หรือเพื่อความบันเทิง ซึ่งสามารถรักษาและสืบสานการแสดงชนเผ่าให้คงอยู่ควบคู่กับชีวิตของมนุษย์ต่อไปได้ในอนาคต

คำสำคัญ: การแสดงร่วมสมัย การเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวัน เต้นรำ

ABSTRACT

This article aims to 1) analyze the choreography method and the process of inheriting the Hmong Wang dance performance and 2) for analyze the social context in the Hmong Wang dance performance. This is a summary of the author's qualitative research study on the process of creating Kradong (Wang) dances: a case study of contemporary Hmong tribal performances. Chaopho Luang Uppatham School 7, Pong Yaeng Subdistrict, Mae Rim District, Chiang Mai Province and is part of the Bachelor of Arts curriculum Performing Arts Major. Department of Thai Arts Faculty of Fine Arts Chiang Mai University, academic year 2022. Using the research process from related documents, books, articles, research and performances. To present ideas about Movements in everyday life of the Hmong tribe that can be developed into contemporary performances and knowledge that has gone on to create interesting contemporary performances.

Movement in performance Hmong tribal performance A performance developed from observing the lifestyle of the Hmong ethnic group and the factors that change movement in daily life into performance In conclusion, this article found that the basis of everyday movements that appear in the performance can reflect tribal identity and culture. Because it is a performance that conveys the lifestyle and context of ethnic groups. As a result, the audience can understand the identity of the ethnic group through the gestures used in the performance. It also helps to preserve and develop education, travel or for entertainment which can preserve and continue the tribal performances to continue along with human life in the future

KEYWORDS: Contemporary performance, Daily life movements, Wang dancing

บทนำ

การเคลื่อนไหวในชีวิตเป็นสิ่งที่ขับเคลื่อนให้มนุษย์ก้าวไปข้างหน้า โดยการเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวัน ล้วนแต่เป็นการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานที่สามารถพบเห็นได้ในชีวิตของมนุษย์ เช่น การหยุดนิ่ง การนั่ง หรือการเดิน ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการแสดงได้ โดยใช้การสังเกตวัฒนธรรม วิถีชีวิต และธรรมชาติ การเคลื่อนไหวเป็นแรงบันดาลใจที่ทำให้เกิดการสร้างสรรค์การแสดงตามยุคสมัยผ่านการมองเห็นของมนุษย์ โดยนำองค์ประกอบทางศิลปะการแสดงเข้ามาถ่ายทอดให้เห็นการดำรงชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มชาติพันธุ์ที่มี วิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่น่าสนใจสามารถนำมาประยุกต์เข้ากับท่าทางที่มีเอกลักษณ์และสามารถพัฒนาเป็นการแสดงร่วมสมัยสะท้อนอัตลักษณ์ชนเผ่าผ่านท่าทางการเดินรำ สืบทอด และเผยแพร่วัฒนธรรมของตนเองสืบไปได้

ปัจจุบันการแสดงของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย เนื่องจากวิถีชีวิตที่มีการพัฒนาแตกต่างจากในอดีต ส่งผลให้มีการรับอิทธิพลจากชุมชนเมืองและการแสดงต่าง ๆ จากภายนอกมาผสมผสานจนเกิดเป็นการแสดงร่วมสมัย อย่างไรก็ตามการแสดงของชาติพันธุ์ม้งยังไม่ได้รับความสนใจจากคนภายในชุมชนและบุคคลภายนอกเท่าที่ควร จึงอาจส่งผลให้การแสดงของกลุ่มชาติพันธุ์ขาดการสืบทอดและอาจสูญหายได้ในอนาคต ผู้เขียนจึงได้ทำการวิเคราะห์การเคลื่อนไหวร่างกายในชีวิตประจำวันที่สะท้อนอัตลักษณ์และวัฒนธรรมของชนเผ่าม้งผ่านรูปแบบศิลปะการแสดงร่วมสมัย การเต้นกระดิ่ง (วั้ง) โดยกลุ่มนักเรียนโรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ 7 ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่อริม จังหวัดเชียงใหม่ เพื่ออนุรักษ์การเต้นกระดิ่งของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งให้สืบทอดและพัฒนาต่อไปในอนาคต

บทความนี้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวร่างกายในชีวิตประจำวันชนเผ่าม้งที่สามารถพัฒนาเป็นการแสดงร่วมสมัย โดยมีต้นแบบจากการออกแบบท่าเต้นของกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง ซึ่งจะนำองค์ความรู้ที่ได้ไปต่อยอดในการสร้างสรรค์การแสดงร่วมสมัยที่น่าสนใจ และเป็นข้อมูลสำหรับผู้สนใจการศึกษาด้านวัฒนธรรมศิลปะการเคลื่อนไหวในการแสดงตามกรอบแนวคิด “พื้นฐานการเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวันที่ปรากฏในการแสดงสะท้อนอัตลักษณ์และวัฒนธรรมชนเผ่า”

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์วิธีการออกแบบท่าเต้นและกระบวนการสืบทอดการแสดงเต้นวั้งของชาวม้ง
2. เพื่อวิเคราะห์บริบททางสังคมในการแสดงเต้นวั้งของชาวม้ง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยใช้กระบวนการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ตลอดจนมุ่งเน้นการศึกษาเพื่อวิเคราะห์การออกแบบท่าเต้นการแสดงเต้นรำของชาวม้ง โดยใช้วิธีการถ่ายภาพเพื่อแกะท่าเต้นจากการแสดงเต้นรำ โรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ 7 หมู่บ้านแม่สาใหม่ ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งได้ทำการศึกษาข้อมูลทางภาคเอกสารและลงพื้นที่ภาคสนาม เพื่อสำรวจสถานที่ และสัมภาษณ์บุคคลข้อมูลหลัก คือ นางสาวราณี สุทธิธะ อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการเกี่ยวกับการแสดงเต้นรำ รวมถึงทำการเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

แหล่งข้อมูลที่ศึกษา และบุคคลข้อมูล

โรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ 7 หมู่บ้านแม่สาใหม่ ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ถูกเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เพื่อเป็นพื้นที่ศึกษา เนื่องจากเป็นแหล่งให้บริการการศึกษาทางศิลปวัฒนธรรม และเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการเต้นกระดัง (รำ) โดยทำการสัมภาษณ์ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ จากกลุ่มข้อมูลหลัก คือ นางสาวราณี สุทธิธะ ตำแหน่งข้าราชการครู วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ สังกัด สพป. เชียงใหม่ เขต 2 โรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ 7 ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลการแสดงเต้นรำของชาวม้งที่สามารถจัดการแสดงและให้ความรู้เกี่ยวกับการแสดงเต้นรำ นอกจากนี้ยังสัมภาษณ์นักเรียนในชมรมชนเผ่าม้งภายในโรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ 7 ได้แก่ เด็กหญิงเปมิสา ภูสิริพัฒนานนท์ ผู้ให้ข้อมูลและนักแสดงเต้นรำที่สามารถให้ข้อมูลและแปลภาษาม้งให้เป็นภาษาไทย และสมาชิกนักแสดง จำนวน 9 คน

ระยะเวลาการวิจัย

ระยะเวลาการวิจัยเริ่มตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2565 – เดือนมีนาคม 2566 โดยขั้นตอนแรกเป็นการศึกษาทบทวนวรรณกรรม งานวิจัยจากภาคเอกสาร และการศึกษาค้นคว้าจากห้องสมุดตลอดภาคการศึกษา ชั้นที่ 2 การลงพื้นที่เพื่อศึกษาและเก็บข้อมูลจากการแสดง ณ โรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ 7 หมู่บ้านแม่สาใหม่ ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ และขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูล

กรอบแนวคิดในการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ผู้เขียนใช้ทฤษฎีหลักในการศึกษา คือ การเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวัน ของอีวอน เรนเนอร์ (Yvonne Rainer) จากการศึกษาของ นราพงษ์ จรัสศรี (2548) ที่สามารถนำเสนอเรื่องของการเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวันมาพัฒนาเป็นการแสดงได้จากการสังเกตท่าทางการเคลื่อนไหวจากวิถีชีวิตของมนุษย์สู่ศิลปะการแสดง โดยมีแนวคิดและให้ความสำคัญกับสถานที่ เหตุผลและวิธีการ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบในการแสดงต่าง ๆ ประกอบด้วยการถอดท่ารำที่เกิดขึ้นจากการเคลื่อนไหวในวิถีชีวิตของชาวม้ง อุปกรณ์ในวิถีชีวิต

และเครื่องดนตรี รวมถึงเครื่องแต่งกายที่ซ่อนอยู่ในการแสดงผ่านท่ารำและเนื้อเพลง เพื่อค้นหาคำตอบของงานวิจัยตามวัตถุประสงค์ คือ การวิเคราะห์บริบททางสังคมและองค์ประกอบการแสดงเต้นรำของชาวม้ง เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยกรณีศึกษาไปประยุกต์ ต่อยอด สร้างสรรค์ศิลปะการแสดงร่วมสมัยต่อไป

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้เขียนเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์บุคคลข้อมูล รวมถึงการสังเกตและการบันทึกข้อมูลภาคสนาม โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การสืบค้นเอกสาร ผู้เขียนได้ค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ เอกสาร วารสาร บทความ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัย เพื่อใช้ในการอ้างอิงและทำความเข้าใจประเด็นปัญหาที่ต้องการศึกษา
2. การสัมภาษณ์และสังเกตการณ์ ผู้เขียนได้เก็บข้อมูลภาคสนามและสัมภาษณ์บุคคลข้อมูล
3. การบันทึกวิดีโอการแสดงเพื่อนำไปใช้ถอดท่าเต้นและวิเคราะห์ โดยใช้การจดบันทึก ผู้เขียนได้เลือกจดบันทึกใน Field Note และใช้การบันทึกเสียงเพื่อป้องกันข้อมูลตกหล่น และบันทึกภาพบุคคลข้อมูล
4. การสรุปข้อมูล ผู้เขียนได้นำข้อมูลมาสรุปเพื่อตอบปัญหาการวิจัย โดยเชื่อมโยงกับแนวคิดเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือโดยอ้างอิงจากข้อมูลที่รวบรวมไว้

ผลการวิจัย

การแสดงเต้นรำมีกระบวนการแปลงท่าทางที่อยู่ในชีวิตประจำวันให้ออกมาเป็นศิลปะการแสดงที่สวยงามและถูกประดิษฐ์ขึ้น รวมถึงสร้างสรรค์และจัดวาง โดยใช้องค์ประกอบทางศิลปะหลายอย่างในการออกแบบ ได้แก่ ท่าเต้น ที่มีการสร้างสรรค์จากการสังเกตท่าทางการเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวันของชาวม้ง จากการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ดนตรี มีการนำเนื้อร้องที่เป็นภาษาท้องถิ่นซึ่งเป็นการบอกเล่าถึงกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง อีกทั้งมีการใช้จังหวะและทำนองรวดเร็ว สนุกสนานและรื่นเริง เหมาะสำหรับงานประเพณีปีใหม่ม้งที่จัดขึ้นเพื่อเฉลิมฉลองหลังการเก็บเกี่ยว และเครื่องแต่งกายที่สวยงามเพื่อแสดงอัตลักษณ์ของตนเอง โดยมีการปกคลุมลายที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อและวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ องค์ประกอบเหล่านี้เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดการแสดงเต้นรำขึ้น ซึ่งเป็นผลงานการแสดงร่วมสมัย ดังนั้นองค์ประกอบในการแสดง จึงมีความสำคัญต่อการแสดงเต้นรำ อีกทั้งในด้านบริบททางสังคม ในการแสดงยังแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตผ่านการแสดงเต้นรำ ซึ่งถูกใช้เพื่อสะท้อนถึงรากเหง้าทางวัฒนธรรมที่ปรากฏอยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งให้เด่นชัดในโลกสมัยปัจจุบัน การแสดงเต้นรำจึงกลายเป็นการดึงดูดผู้คนนอกชุมชนและวัฒนธรรม หรือแม้กระทั่งคนในวัฒนธรรมเดียวกันให้หันกลับมามองวิถีชีวิตที่เคยมีผ่านการแสดงเต้นรำ

องค์ประกอบในการแสดงที่ปรากฏในการแสดงเต้นรำมีผลต่อการสร้างสรรค์การแสดง ทำให้การแสดงเต้นรำสะท้อนให้เห็นถึงบริบททางสังคมผ่านท่วงท่า ลีลา เนื้อร้อง และทำนองในบทเพลงที่มีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตด้านเกษตรกรรม และความเชื่อในเรื่องเทพเจ้าซึ่งเป็นเทพแห่งพระอาทิตย์ของชาวม้ง ส่งผลให้การแสดงเต้นรำเป็นการแสดงที่สื่อถึงศิลปวัฒนธรรมที่ได้นำองค์ประกอบและบริบททางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวม้งมาประยุกต์ใช้ตามวัตถุประสงค์การวิจัย

การเคลื่อนไหวในการแสดง

การเคลื่อนไหวในการแสดง คือ การสื่อสารอารมณ์ผ่านทางร่างกายของมนุษย์ที่สร้างสรรค์และดัดแปลงท่าทางจากชีวิต โดยการสื่อสารอารมณ์เป็นการสื่อสารรูปแบบหนึ่งในการแสดงที่ใช้วัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น แขน ขา มือ เท้า หรือแม้กระทั่งแววตา เพื่อสื่อสารให้เข้าถึงบทบาทและถ่ายทอดอารมณ์แก่ผู้ชม ซึ่งการแสดงนั้นจะเกิดจากการศึกษาและวิเคราะห์ การกระทำและการฝึกฝนทักษะจนเกิดความเชี่ยวชาญนำไปสู่การแสดงนาฏศิลป์หลากหลายรูปแบบ เช่น การแสดงละคร การเต้น และการฟ้อนรำ เป็นต้น โดยการแสดงเหล่านี้ล้วนมีองค์ประกอบเกี่ยวเนื่องกับการเคลื่อนไหวทางร่างกายที่ต้องสื่อสารอารมณ์ ซึ่งการถ่ายทอดความรู้สึกเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการแสดงนาฏศิลป์ เนื่องจากหากผู้แสดงมีลีลาและท่วงท่าที่สวยงามแต่ขาดอารมณ์ความรู้สึก จะทำให้ผู้ชมจะขาดความอึดอ้อม ความประทับใจ หรือสุนทรียภาพในการรับชม (ณัฐพร เพ็ชรเรือง, 2559, น. 131)

ดังนั้นการเคลื่อนไหวในการแสดงจึงเป็นการเคลื่อนไหวที่มีแบบแผนและมาจากการสร้างสรรค์ที่มีความหมาย มีแรงบันดาลใจ และผ่านการวิเคราะห์ท่าทางการแสดง ประกอบด้วยท่าทางการเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวันที่เป็นท่าทางพื้นฐานและเป็นปัจจัยแวดล้อมที่เกิดจากการสังเกตท่าทางในชีวิตประจำวันของมนุษย์ เช่น การเดิน การวิ่ง การกระโดด หรือแม้แต่การหยุดนิ่งก็เป็นการเคลื่อนไหวรูปแบบหนึ่ง ซึ่งท่าทางเหล่านี้สามารถนำไปพัฒนาและสร้างสรรค์ให้มีความน่าสนใจทางการแสดง เช่น การแสดงนาฏศิลป์ไทย การรำตีบท ที่เป็นการแสดงที่ใช้ภาษาท่าทางสำหรับสื่อความหมายระหว่างผู้ชมกับนักแสดง โดยท่าทางที่ใช้ อาจเลียนแบบมาจากธรรมชาติหรือประดิษฐ์ขึ้นใหม่จากทฤษฎีศัพทให้สอดคล้องกับความหมายของคำร้องหรือเนื้อเพลง ซึ่งนาฏยศัพท์ คือ ศัพท์ที่ใช้ในการฝึกหัด เพื่อใช้ในการแสดง โขน ละคร เป็นคำที่ใช้ในวงการนาฏศิลป์ไทย มีท่วงท่าที่เป็นแบบแผนแสดงความอ่อนช้อยและสวยงามตามแบบนาฏศิลป์ สามารถบ่งบอกอารมณ์ความรู้สึก และทำให้ผู้ชมสามารถเข้าใจเรื่องราวได้ผ่านท่ารำที่เป็นการเคลื่อนไหวในการแสดงรูปแบบหนึ่งของประเทศไทย (เบญจมาภรณ์ พุ่มไสว, 2554, น. 4)

นอกจากนี้ยังมีการแสดงที่ผู้ชมอาจไม่เข้าใจถึงการกระทำ เช่น การเคลื่อนไหวท่าทางที่แปลกประหลาด แต่เข้าใจถึงอารมณ์ที่นักแสดงต้องการสื่อสาร เฉกเช่นเดียวกับการแสดงบุโตะ ที่ใช้สีหน้าและสัญลักษณ์ในการบอกเล่าเรื่องราวและนำเสนอความน่าเกลียดผ่านรูปลักษณ์ภายนอก ซึ่งนาฏศิลป์บุโตะ¹ กล่าวถึงเรื่องปรัชญาของชีวิตมนุษย์และเรื่องราวจากธรรมชาติมาเป็นพื้นฐานในการแสดง (ธรากร จันทนะสาโร, 2558)

ดังนั้นการแสดงที่เกิดจากการเคลื่อนไหวร่างกายจึงมีลักษณะแตกต่างกันออกไป ดังที่ ธรากร จันทนะสาโร (2558, น. 82) กล่าวว่า “นาฏศิลป์มีรากฐานของการเคลื่อนไหวที่พัฒนามาจากจิตวิญญาณของมนุษย์ซึ่งดำเนินควบคู่ไปพร้อมกับคำว่า ความคิดสร้างสรรค์” ซึ่งมนุษย์แต่ละคนมีความแตกต่างกันออกไปตามบุคลิกภาพ ความคิด หรือปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลให้มีแรงบันดาลใจหรือความชอบในการสร้างสรรค์การแสดง จนเกิดความแตกต่างหรือใกล้เคียงกัน ทำให้การแสดงมีความหลากหลายและน่าสนใจแตกต่างกันออกไป

การเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวัน คือ การเลียนแบบที่แสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ในการแสดง ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นจากการสังเกตวิถีชีวิตในอดีต ซึ่งสืบทอดต่อกันมาจนเกิดเป็นการแสดงที่มีความหลากหลายและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

การแสดงชนเผ่าม้ง

ชนเผ่าม้ง เป็นชนเผ่าที่ให้ความสำคัญต่อประเพณีและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตในช่วงหนึ่งรอบปี เช่น พิธีกินข้าวใหม่ พิธีปีใหม่ม้ง และพิธีล้อมขวัญของครอบครัว เป็นต้น โดยพิธีเหล่านี้จะมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นอัตลักษณ์ทางด้านภาษา การแต่งกาย อาชีพ และศิลปะการแสดง เนื่องจากชาวม้งนิยมปลูกบ้านเรือนบนพื้นที่สูงห่างไกลจากสังคมเมือง ทำให้ชาวม้งมีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่างและผสมกลมกลืนกับธรรมชาติ จึงได้มีการคิดสร้างสรรค์สิ่งของเครื่องใช้จากสิ่งรอบตัวและนำมาปักเป็นลวดลายต่าง ๆ ที่แสดงให้เห็นถึงความสวยงามของอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ม้งที่มีความโดดเด่น รวมถึงการแสดงของชาวม้งที่มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมในประเพณีสำคัญของชาวม้งหรือประเพณีปีใหม่ม้ง

ศิลปะการแสดงในสังคมของชาวม้งส่วนใหญ่เป็นการแสดงรื่นเริงในประเพณีปีใหม่ม้ง ซึ่งเป็นประเพณีเฉลิมฉลองในการเก็บเกี่ยว มีวัตถุประสงค์เพื่ออนุรักษ์และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง แต่เดิมการแสดงของชาวม้งจะเป็นการหยิบยักวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง เพื่อบอกเล่าวิถีชีวิตของตนเองให้บุคคลภายนอกได้รับรู้ด้วยการแสดงเต้นหรือฟ้อนรำ โดยใช้ท่าทางในชีวิตประจำวันเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการแสดงตามจินตนาการของผู้สร้างสรรค์การแสดง ซึ่งสามารถพัฒนาไปเป็นอัตลักษณ์ทางกลุ่มชาติพันธุ์ จะเห็นได้ว่า ศิลปะการแสดงเกิดการเลียนแบบจนเกิดเป็นการแสดงชุดใหม่ขึ้นโดยอ้างอิงจากการเคลื่อนไหวที่สะท้อนวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวม้ง

¹ นาฏศิลป์ร่วมสมัยของประเทศญี่ปุ่น หมายถึง การเต้นรำแห่งความมืด อาศัยเรื่องราวและเหตุผลของธรรมชาติมาเป็นสิ่งจูงใจในการกำหนดการเคลื่อนไหวร่างกายที่แปลกประหลาด และมีการใช้สีเป็นสัญลักษณ์ เพื่อนำเสนอความน่าเกลียดผ่านรูปลักษณ์ภายนอก และเพื่อเชื่อมโยงกับจินตนาการก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวที่แตกต่างกันออกไป (ธรากร จันทนะสาโร, 2558, น. 80)

ภาพที่ 1 การแสดงม้งในวันปีใหม่ม้ง

ชาวม้งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีการแสดงออกและบอกเล่าถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของตนเองผ่านการแสดงและการเต้นรำ ชาวม้งมีการแสดงหลายชุดที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง ซึ่งการแสดงต่าง ๆ เหล่านี้ นิยมแสดงในงานปีใหม่ม้ง เช่น ฟ้อนจิ้งม้ง รำเก็บใบชา รำใบพัด และการแสดงรำกระดิ่ง (วัง) เป็นต้น ซึ่งการแสดงส่วนใหญ่ของชาวม้งมักเป็นการแสดงที่เลียนแบบท่าทางในวิถีชีวิตของตนเองในอดีต และได้มีการสร้างสรรค์ชิ้นใหม่เป็นการแสดงร่วมสมัยในปัจจุบัน เพื่อฟื้นฟู อนุรักษ์ และสืบทอดการแสดงของกลุ่มชาติพันธุ์สืบไป

นอกจากนี้การแสดงของชาวม้งยังเป็นการสร้างความสามัคคีในกลุ่มชุมชน เนื่องจากการแสดงส่วนใหญ่จัดขึ้นในประเพณีประจำปี ดังนั้นคนในหมู่บ้านจึงได้มีการรวมตัวกันเพื่อฝึกซ้อมและสร้างสรรค์การแสดงชิ้นใหม่หรือพัฒนาชุดการแสดงดั้งเดิม ซึ่งเป็นการรื้อฟื้นและพัฒนาชุดการแสดงให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

ปัจจุบันกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ มีสิ่งอำนวยความสะดวก และมีความสะดวกสบายเทียบเท่าสังคมในเมือง มีการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นไฟฟ้า เครื่องเสียง หรือแม้แต่อินเทอร์เน็ต จึงทำให้คนทั่วไปเข้าถึงการแสดงของกลุ่มชาติพันธุ์ได้ง่ายและมีความหลากหลายมากขึ้น เนื่องจากการพัฒนาเป็นการแสดงชนเผ่าร่วมสมัยส่งผลให้ยังคงมีการแสดงที่สะท้อนอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ให้คงอยู่ควบคู่กับชีวิตของมนุษย์ที่ก้าวหน้าและพัฒนาต่อไปในอนาคต

อย่างไรก็ตามในสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งที่จัดงานรื่นเริง ซึ่งเป็นงานที่รวบรวมการแสดงต่าง ๆ จะจัดเพียงปีละหนึ่งครั้งได้ส่งผลให้การแสดงถูกละเลย เนื่องจากหน้าที่ในการทำงาน เนื้อหาหรือท่ารำในอดีตมักถูกหลงลืมไป และยังขาดการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร เมื่อมีการนำการแสดงกลับมาพัฒนาอีกครั้งจึงอาจทำให้มีการปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัยหรือกลุ่มคนรุ่นใหม่ ซึ่งส่งผลให้การแสดงของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งมีการเปลี่ยนแปลงและอาจไม่หลงเหลือเค้าโครงของการแสดงดั้งเดิมเอาไว้

การแสดงที่พัฒนาจากการสังเกตวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง

วั้ง หรือในภาษาม้ง แปลว่า กระด้ง ได้ถูกนำมาใช้เป็นอุปกรณ์ประกอบการแสดงที่สื่อถึงเครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมของชาวม้ง ซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมและยังคงเป็นอยู่จนถึงปัจจุบัน โดยใช้ชื่อการแสดงว่า วั้ง หรือการเต้นกระด้ง เป็นการแสดงที่หารับชมได้ยากเนื่องจากจะจัดแสดงเฉพาะในประเพณีปีใหม่ม้ง ระหว่างเดือนธันวาคม - มกราคม โดยจัดแสดงเพียงปีละหนึ่งครั้งเท่านั้น การเต้นวั้งเป็นการแสดงความสนุกสนานและความรื่นเริง เป็นการเต้นประกอบจังหวะพร้อมกับอุปกรณ์ โดยกล่าวถึงวิถีชีวิตประจำวัน การทำเกษตรกรรม การปลูกข้าวของชาวม้ง ซึ่งการเต้นกระด้งจะใช้ท่าทางเลียนแบบวิถีชีวิต เช่น การปลูกข้าว การหว่านเมล็ด การฟัดข้าว และการเกี่ยวข้าวของชาวม้ง เป็นต้น เป็นการนำเสนอวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชนเผ่าผ่านการแสดง การเต้น ดนตรี และเครื่องแต่งกายที่สะท้อนอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเองผ่านนัยยะท่าทาง และเสียงดนตรี ทั้งยังเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมสืบต่อมาตามวัตถุประสงค์ของประเพณีปีใหม่ม้ง

ภาพที่ 2 กระด้ง อุปกรณ์ประกอบการแสดง

การแสดงเต้นวั้งเป็นการแสดงของกลุ่มหญิงล้วน จำนวนประมาณ 10 - 12 คน สามารถแสดงบนเวทีหรือพื้นที่โล่งกว้างได้ตามความเหมาะสมและตามวาระโอกาส การแสดงเต้นวั้งเป็นการแสดงของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งที่มีรูปแบบการแสดงที่น่าสนใจ เพราะบอกเล่าเรื่องราวผ่านท่าทางและเสียงเพลง แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่นด้วยการนำเครื่องมือเครื่องใช้มาสร้างสรรค์เป็นการแสดงที่มีเอกลักษณ์ ทั้งยังเป็นการแสดงของกลุ่มหญิงสาวภายในหมู่บ้าน และสร้างความสามัคคีในกลุ่มชาติพันธุ์ เนื่องจากจะต้องมีการจับกลุ่มฝึกซ้อมเพื่อความพร้อมเพรียง ความสวยงาม และเพื่อสร้างสรรค์ชุดการแสดงเต้นวั้งให้มีความโดดเด่นตามจินตนาการของนักแสดงหรือผู้สร้างสรรค์ผลงาน

ภาพที่ 3 การแสดงเต้นวง

การเต้นวงเป็นการแสดงที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ เพื่อความบันเทิงในประเพณีปีใหม่ม้ง และเพื่อเผยแพร่และอนุรักษ์วัฒนธรรมวิถีชีวิตของชาวม้งผ่านการแสดงเต้นประกอบอุปกรณ์ โดย สุปราณี สุทระ เป็นผู้สร้างสรรค์การแสดงเต้นวงขึ้นใหม่ในโรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ 7 หมู่บ้านแม่สาใหม่ ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ โดยได้รับแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานจากการสังเกตการเต้นวงในประเพณีปีใหม่ม้ง กอปรการสอบถามจากผู้รู้ภายในหมู่บ้าน รวมถึงการพัฒนาต่อยอดและสร้างสรรค์การแสดงต่อไป สุปราณี สุทระ กล่าวว่า “อยากจะสืบสานวัฒนธรรมชนเผ่าม้ง ไม่อยากจะให้เด็ก ๆ ลืมวัฒนธรรมของพวกเขาอีกอย่างหนึ่ง คือ ในโรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ 7 เด็กส่วนใหญ่ร้อยละ 99 เป็นชนเผ่าม้งอยู่แล้ว เลยอยากให้เป็นเอกลักษณ์ของโรงเรียน” (สุปราณี สุทระ, 7 มีนาคม 2566, สัมภาษณ์)

การแสดงเต้นวงเป็นการแสดงประกอบอุปกรณ์ที่สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบการแสดงได้ตามผู้สร้างสรรค์การแสดง โดยทำทางที่ใช้ในการแสดงสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการแสดงของชาวม้ง ที่นำเอาวัฒนธรรม ความเชื่อ และวิถีชีวิตสอดแทรกเข้าไปในการแสดง การใช้ชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งที่พัฒนาเป็นการแสดงร่วมสมัยจากการสังเกตอัตลักษณ์และวัฒนธรรมของตนเองผสมผสานกับการแสดงสมัยใหม่ให้มีความน่าสนใจตามยุคสมัย อีกทั้งยังเป็นการพัฒนาการแสดงชนเผ่าให้มีความโดดเด่น และสามารถเผยแพร่อัตลักษณ์ของตนเองสู่สังคมภายนอกได้ง่ายขึ้น รวมถึงเป็นการอนุรักษ์ศิลปะการแสดงของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเองให้คงอยู่ โดยสิ่งเหล่านี้ต่างมีความหมายสอดแทรกอยู่ในการแสดงที่แตกต่างกันออกไปตามกลุ่มชุมชน ความเชื่อ หรือแม้แต่สภาพภูมิศาสตร์ ทั้งนี้การสร้างสรรค์การแสดงขึ้นใหม่จะมีกระบวนการที่แตกต่างตามสถานการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้น และสามารถพัฒนาเป็นรูปแบบอื่น ๆ เช่น เพื่อความบันเทิง เพื่อการท่องเที่ยว และเพื่อแสดงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง

ปัจจุบันอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งได้ถูกเผยแพร่ผ่านการแสดงเต้นรำในประเพณีปีใหม่ม้ง และงานโรงเรียนที่ต้องการสืบสานวัฒนธรรมชนเผ่าม้ง การเต้นรำประกอบด้วยท่าเต้นที่สะท้อนวิถีชีวิต การดำรงชีพ หรือแม้แต่การอยู่ร่วมกันกับธรรมชาติ และแสดงออกผ่านการเคลื่อนไหวที่สามารถเข้าใจเรื่องราวได้โดยง่าย เช่น ท่าหวานเมล็ดข้าว ท่าเกี่ยวข้าว และท่าฝัดข้าว เป็นต้น นอกจากนี้ท่าเต้นยังแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งผ่านอุปกรณ์กระดิ่งที่ใช้ประกอบการแสดงและอาจมีความหมายแฝง ด้วยรูปทรงของกระดิ่งที่มีลักษณะเป็นทรงกลม อันแสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ที่สามารถโอบล้อมพืชพรรณและคัดสรรสิ่งดีงามเข้าสู่ชีวิตของคน ทั้งยังอาจใช้เป็นสัญลักษณ์ในการแทนตัวตนของเทพเจ้าที่เป็นเทพแห่งพระอาทิตย์ตามความเชื่อของชาวม้ง ที่ว่า เทพเจ้าเป็นผู้สร้างโลกมนุษย์ โลกแห่งผี และสรรพสิ่ง (แน่งน้อย แซ่เซ่ง, สัมภาษณ์, 9 มีนาคม 2566) สุปราณี สุทธะ ได้สอดแทรกท่าเต้นซึ่งเหมือนเป็นการบูชาเทพเจ้าแฝงอยู่ในการแสดงรวมถึงการแปรแถว โดยท่าเต้นเหล่านี้เกิดขึ้นจากการสังเกตวิถีชีวิตของชาวม้งในอดีตสืบทอดต่อกันมาจนเกิดการแสดงเต้นรำที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในปัจจุบัน

หมายเลข	ท่าที่ 1	ท่าที่ 2	ท่าที่ 3
1 (สีชมพู)			
2 (สีเขียว)			
3 (สีส้ม)			

หมายเลข	ท่าที่ 1	ท่าที่ 2	ท่าที่ 3
4, 5, 6 (สีเหลือง)			
7 (สีน้ำเงิน)			
8, 9, 10 (สีม่วง)			
แถว			

หมายเลข	ท่าที่ 1	ท่าที่ 2	ท่าที่ 3
อธิบาย	ทุกคนหันหลังก้มหน้าลง หมายเลข 1, 2 และ 3 ยืนขึ้น ส่วนหมายเลขอื่นๆ นั่งลง หมายเลข 1 และ 7 ทำมือ เหมือนกัน สองมือไขว้กันจับ ที่เอว ก่อนวาดขึ้นเหนือศีรษะ และลดลงเป็นจับหงายลง ข้างตัว	ทุกคนหันหลัง มือซ้ายเท้าสะเอว มือขวาจับเข้าที่เอวซ้าย แตะเท้า ขวาหน้าเท้าซ้าย เบี่ยงตัวไป ทางซ้ายเล็กน้อย เปลี่ยนเบี่ยงตัว ไปทางขวา มือขวาวาดจับปล่อย มือหงายเหนือข้างศีรษะขวา พร้อมเท้าขวาแตะเบี่ยงไป ด้านหน้าทางขวา	ทุกคนหันหลัง ย่ำเท้าเตรียม แปรแถว เริ่มจากเท้าซ้าย มือขวาอยู่ระดับอก มือซ้ายอยู่ ข้างตัวซ้ายงอแขน สองมือแบ คว่ำ กตนี้วกกลางลงเล็กน้อย กระดกข้อมือตามจังหวะ ทำมือ เหมือนเดิมแต่สลับข้างพร้อม แปรแถวตามจังหวะ

หมายเลข	ท่าที่ 1	ท่าที่ 2	ท่าที่ 3
อธิบาย	หมายเลข 2, 8, 9 และ 10 ทำมือเหมือนกัน มือซ้ายเท้า สะเอว มือขวาจับเข้าที่เอว ซ้าย ก่อนวาดขึ้นเหนือศีรษะ และลดลงเป็นจับหงายลง ข้างตัว เมื่อวาดมือให้ค่อย ๆ เงยหน้าขึ้นพร้อมกัน		หมายเลข 1, 2 และ 3 หันหน้า ในจังหวะที่ 6 หรือเมื่อเดินไปถึง ตำแหน่งของตนเอง ส่วน หมายเลขอื่นๆ เมื่อเดินถึง ตำแหน่งตนเองถึงหันหน้า
เพลง	ดนตรีบรรเลง	ดนตรีบรรเลง	ดนตรีบรรเลง
จังหวะ	ไม่นับจังหวะ ฟังเสียงดนตรี	16 จังหวะ	24 จังหวะ

ตารางที่ 1 กระบวนการท่าเต้นรำ

กระบวนการในการแสดงเต้นรำ จะเป็นการนำท่าทางจากวิถีชีวิตมาผสมผสานเกิดเป็นกระบวนการท่าต่าง ๆ เพื่อใช้ในการแสดง โดยใช้การเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องไม่มีการหยุดพักตามเสียงจังหวะดนตรี อีกทั้งท่าทางในการแสดงเป็นท่าชุดซึ่งทุกคนสามารถเต้นตามจังหวะได้ เนื่องจากการเต้นรำเป็นท่าทางการเคลื่อนไหวร่างกายขั้นพื้นฐานที่ทุกคนสามารถเรียนรู้ และเลียนแบบวิธีการเต้นที่มีการต่อเติมลีลาให้เหมาะสมกับเสียงเพลง ซึ่งท่าเต้นที่ใช้มีทั้งมีความหมาย ไม่มีความหมาย และมีสัญลักษณ์ซ่อนอยู่ โดยเป็นการสื่อถึงความเชื่อของชาวม้งในอดีตที่มีความเกี่ยวข้องกับเทพเจ้านำมาประกอบในการแสดงเต้นรำ เพื่อสื่อถึงวิถีชีวิตของชาวม้งในอดีต

ปัจจัยที่เกิดการเปลี่ยนแปลงการเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวันสู่การแสดง

การเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวันเป็นการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนปฏิบัติเป็นกิจวัตร ซึ่งในการแสดงจึงมีการนำท่าทางพื้นฐานนำมาเป็นส่วนหนึ่งเพื่อใช้ประกอบท่าทางในการแสดง และประยุกต์ท่วงท่าให้มีความหลากหลายเข้ากับยุคสมัย วิถีชีวิต และวัฒนธรรม โดยผู้สร้างสรรค์ผลงานอาจได้รับแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์จากการสังเกตบริบทของสังคมผ่านวิถีชีวิตประจำวัน

ปัจจุบันได้มีการพัฒนาการแสดงจากการเคลื่อนไหวที่นำรูปแบบการแสดงในอดีตมาผสมผสานเกิดเป็นการแสดงร่วมสมัยเพิ่มขึ้น เนื่องจากมีเทคโนโลยีที่มีส่วนช่วยในเรื่องของแสง สี และเสียง เข้ามาเป็นองค์ประกอบในการแสดงทำให้การแสดงเกิดความน่าสนใจ ความดึงดูด และสร้างความประทับใจแก่ผู้ชมให้เป็นหนึ่งเดียวกับการแสดง อีกทั้งยังเป็นการอนุรักษ์การแสดงพื้นถิ่นไม่ให้เลือนหายไปตามกาลเวลา หรือแม้แต่การสร้างสรรค์การแสดงชุดใหม่ที่เกิดจากแรงบันดาลใจจากสิ่งแวดล้อม ผู้คน ถิ่นที่อยู่อาศัย หรือปัจจัยอื่น ๆ ที่ทำให้เกิดการสร้างสรรค์การแสดง

ท่วงท่าในการแสดงอาจเกิดจากการหยิบยืมท่าทางที่พบเห็นได้ในชีวิตประจำวันหรือธรรมชาติรอบตัว นักสนันท์ รัชเลิศวิชัย (2563) กล่าวว่า “การเคลื่อนไหวจากธรรมชาติหรือสิ่งมีชีวิตนั้นเป็นอิทธิพลและเป็นแรงบันดาลใจส่วนหนึ่งในการนำมาสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ จากการสังเกตที่แสดงถึงกฎเกณฑ์ธรรมชาติที่มีการเคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา” ซึ่งอาจจะเป็นท่าทางที่ง่ายต่อการเคลื่อนไหวและเป็นท่าทางที่คุ้นเคย สามารถสะท้อนวิถีชีวิต และอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์นำเสนอเป็นส่วนหนึ่งในการแสดงและต่อยอดเป็นการเคลื่อนไหวแบบสร้างสรรค์ต่อไปในอนาคต

พรรณพัชร์ เกษประยูร (2562) กล่าวว่า “การเคลื่อนไหวและจังหวะเกิดขึ้นพร้อมกันกับมนุษย์ สามารถเกิดขึ้นได้ทั้งภายในและภายนอกร่างกาย เช่น การเคลื่อนไหวที่เกิดจากธรรมชาติ ได้แก่ กระแสน้ำ ลมพัด การเปลี่ยนแปลงฤดูกาล และการเคลื่อนไหวที่เกิดจากกิจวัตรประจำวันของมนุษย์ที่มีทักษะในการทำงานหรือทำสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน” โดยสิ่งเหล่านี้สามารถนำมาพัฒนาเพื่อใช้ในการแสดงต่าง ๆ ได้

กล่าวโดยสรุป การเคลื่อนไหว คือ หัวใจในการแสดง เนื่องจากเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ใช้ขับเคลื่อนในการดำเนินเรื่องราว จะต้องมีความเหมาะสมในการคัดเลือกรูปแบบการแสดงให้สอดคล้องกับบทบาทที่ได้รับ โดยมนุษย์แต่ละคนจะมีองค์ประกอบของการเคลื่อนไหวที่แตกต่างกัน และมีเอกลักษณ์เป็นของตนเองที่เกิดจากการฝึกฝนทางร่างกาย ศาสตร์และศิลป์ต่าง ๆ หรือเกิดจากประสบการณ์ในการแสดง โดยนักแสดงอาจมีการเริ่มต้นจากการฝึกฝนการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานจากการเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวัน เนื่องจากการเคลื่อนไหวที่ง่ายและสามารถพบเห็นได้ในชีวิตประจำวันของตนเอง ซึ่งอาจพัฒนาเป็นอัตลักษณ์ และสามารถนำสิ่งที่มีมาประยุกต์ใช้ในการแสดงต่อไปให้เกิดความน่าสนใจและมีความหลากหลายจากการสร้างสรรค์การแสดงชุดใหม่มากขึ้น

การเต้นรำสะทอนให้เห็นถึงวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมผ่านการเคลื่อนไหวในการแสดงที่แตกต่างกันออกไปตามบริบทของสังคม สถาปณิศาสตร์ การเคลื่อนไหวที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมถูกนำมาประยุกต์และสร้างสรรค์การแสดงขึ้นจากการสังเกตสิ่งแวดล้อม บุคคล และการเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวัน กลุ่มชาติพันธุ์ม้งเป็นกรณีศึกษาสำคัญที่ปรากฏการอนุรักษ์วัฒนธรรมของตนเองโดยการสังเกตสิ่งแวดล้อมจากสถาปณิศาสตร์ที่อาศัยอยู่บนพื้นที่สูง และหยิบยกท่าทางการทำงานอาชีพเกษตรกร รวมทั้งการแสดงในประเพณีรื่นเริงสำหรับการเฉลิมฉลองประเพณีปีใหม่ม้ง โดยนำท่าทางในชีวิตประจำวันมาเป็นแนวทาง

ในการสร้างสรรค์ การแสดงในชุดวัง ประกอบการใช้อุปกรณ์หรือท่าทางในชีวิตประจำวันมาประยุกต์เข้ากับ การแสดงเพื่อแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งให้สืบต่อไป

พื้นฐานการเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวันที่ปรากฏในการแสดงสะท้อนอัตลักษณ์และวัฒนธรรมชนเผ่า การเคลื่อนไหวในการแสดงสามารถสะท้อนวิถีชีวิตและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการสื่อสารผ่านท่าทางที่ใช้ในการแสดง เพื่อให้ผู้ที่ชมการแสดงสามารถเข้าถึงวิถีชีวิตและบริบทของกลุ่มชาติพันธุ์ อีกทั้งยังเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม โดยการแสดงชนเผ่าสามารถพัฒนาต่อไป เพื่อความบันเทิง การศึกษา การท่องเที่ยว หรือแสดงอัตลักษณ์ของ ตนเองให้รักษาและสืบสานการแสดงต่อไป ถึงแม้ว่าการเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวันจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตาม บริบทของสังคมอยู่ตลอดเวลา แต่การแสดงที่สะท้อนอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์จะคงอยู่ควบคู่กับชีวิตของมนุษย์ ที่ก้าวหน้าและพัฒนาต่อไปในอนาคต

อภิปรายผล

ในชีวิตประจำวันของมนุษย์ล้วนมีการเคลื่อนไหวเพื่อให้เกิดเป็นกิจวัตร เพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน จึงเกิดเป็นการสร้างสรรค์การแสดงจากการเคลื่อนไหวที่ใช้การสังเกตท่าทางการเคลื่อนไหวนั้น มาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างสรรค์การแสดงต่าง ๆ โดยนำองค์ประกอบทางศิลปะการแสดงเข้ามาเป็นส่วนหนึ่ง เพื่อให้เกิดผลงานทางการแสดงที่สร้างสรรค์ขึ้นจากการเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวัน

เช่นเดียวกับการแสดงเต้นวังซึ่งเป็นการแสดงสร้างสรรค์ที่มีรากฐานมาจากการเคลื่อนไหว ในชีวิตประจำวันที่เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม สอดคล้องกับทฤษฎีการเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวันของ อีวอน เรนเนอร์ จากการศึกษาของ นราพงษ์ จรัสศรี (2548) “การเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวัน สามารถพัฒนาเป็น การแสดงได้จากการสังเกต ท่าทางการเคลื่อนไหวจากวิถีชีวิตของมนุษย์สู่ศิลปะการแสดง โดยมีแนวคิดและ ให้ความสำคัญกับคำถามที่ว่า สถานที่ เหตุผล และวิธีการเป็นตัวแปรสำคัญในการสร้างสรรค์การแสดง” ซึ่งการแสดงเต้นวังเป็นการแสดงที่มีพื้นฐานมาจากการเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวันของชาวม้งที่ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม การเลียนแบบธรรมชาติ เพื่อบอกเล่าความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์จากการสังเกตวิถีชีวิตของตนเอง และ นำมาพัฒนาเพื่อสร้างสรรค์เป็นการแสดงผ่านท่าทางการหวนเมลิ็ดพันธุ์ข้าว การเก็บเกี่ยวข้าว และการมัดข้าว ประกอบกับลีลาท่าทางจากการเดินรำเพื่อความสวยงาม ส่งผลให้เกิดการแสดงเต้นวังที่สามารถบอกเล่าเรื่องราว ในอดีตของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งจนถึงปัจจุบัน โดยกระบวนการสร้างสรรค์เกิดขึ้นจากการสังเกตร่วมกับการเก็บข้อมูล ทางวัฒนธรรม และการลงพื้นที่เพื่อศึกษาศิลปวัฒนธรรมชนเผ่า ก่อให้เกิดกระบวนการคิดและสร้างสรรค์ การแสดงขึ้นจากจินตนาการและข้อมูลที่ได้ศึกษา เพื่อสร้างสรรค์การแสดงที่มีพื้นฐานทางวัฒนธรรม และสืบสาน ต่อไปไม่ให้การแสดงชุดนี้สูญหาย

การแสดงชุดนี้จะเป็นตัวแทนที่สะท้อนวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง ผ่านท่วงท่า ลีลา เนื้อร้อง ทำนอง และอุปกรณ์การแสดงที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับอาชีพเกษตรกรรมของชาวม้ง อีกทั้งการแสดงเต้นรำยังสามารถสื่อถึงวัฒนธรรม ความเชื่อเกี่ยวกับการบูชาเทพเจ้าซึ่งเป็นเทพแห่งพระอาทิตย์ที่อยู่ในรูปแบบการแสดงเต้นรำ เพื่อให้ผู้ที่ชมการแสดงเต้นรำสามารถเข้าถึงวิถีชีวิต และบริบททางสังคมของชาวม้งได้ง่ายมากขึ้นผ่านศิลปะการแสดงเต้นรำ เพื่อเป็นอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาวม้งให้แก่ผู้ที่รับชมหรือผู้ที่ได้รับการสืบทอดและการเรียนรู้การแสดงชุดนี้ให้ย้อนกลับไปดูและศึกษาวัฒนธรรมของตนเองผ่านศิลปะการแสดงขึ้นนี้

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า การแสดงเต้นรำมีกระบวนการแปลงท่าทางที่อยู่ในชีวิตประจำวันให้ออกมาเป็นศิลปะการแสดงที่สวยงาม และถูกประดิษฐ์ขึ้น รวมถึงสร้างสรรค์ และจัดวาง โดยใช้องค์ประกอบทางศิลปะหลายอย่างในการออกแบบ ไม่ว่าจะเป็นท่าเต้น ที่มีการสร้างสรรค์จากการสังเกตท่าทางการเคลื่อนไหวในความเชื่อ และวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ องค์ประกอบเหล่านี้เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดการการแสดงเต้นรำขึ้น อีกทั้งในด้านบริบททางสังคมในการแสดง ยังแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตผ่านการแสดงเต้นรำ ซึ่งถูกใช้เพื่อสะท้อนถึงรากเหง้าทางวัฒนธรรมที่ปรากฏอยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งให้เด่นชัดในโลกสมัยปัจจุบัน การแสดงเต้นรำจึงกลายเป็นการดึงดูดผู้คนนอกวัฒนธรรม หรือแม้กระทั่งคนในวัฒนธรรมให้หันกลับมามองวิถีชีวิตที่เคยมีผ่านการแสดงเต้นรำที่ย้อนกลับไป ส่งผลให้การแสดงเต้นรำเป็นการแสดงที่สื่อถึงศิลปวัฒนธรรม ที่ได้นำองค์ประกอบและบริบททางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวม้งมาประยุกต์ใช้ตามวัตถุประสงค์การวิจัย “การเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวันสามารถพัฒนาเป็นการแสดงและสะท้อนวิถีชีวิตที่สามารถมองย้อนกลับไปยังอดีตได้ โดยการสังเกตและนำเอาการเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวันมาประยุกต์เข้ากับองค์ประกอบทางการแสดง”

ข้อเสนอแนะ

ในการพัฒนาการแสดงของโรงเรียนจะต้องมีความสัมพันธ์กับวิถีของชุมชน โดยเพิ่มหลักสูตรในการลงพื้นที่เพื่อศึกษาศิลปะดั้งเดิมของตนเอง เพื่อนำกลับมาประยุกต์โดยใช้องค์ประกอบด้านการแสดงเข้าไปมีส่วนในการพัฒนาสร้างสรรค์การแสดง ส่งผลให้การแสดงที่เป็นพื้นบ้านสามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยส่งผลให้การแสดงชนเผ่าเกิดการเปลี่ยนแปลง อาจต้องมีการจัดบันทึกกระบวนการที่มา และความสำคัญอย่างชัดเจน เนื่องจากการแสดงสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการของผู้สร้างสรรค์ การแสดงจึงมีการปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัยตลอดเวลา การหยิบยืมการแสดงเดิมขึ้นมาเพื่อสร้างสรรค์ใหม่ โดยอ้างอิงจากบันทึกอาจทำให้เกิดความสมบูรณ์ของการแสดงมากยิ่งขึ้น

อีกทั้งในการแสดง เนื้อเพลงที่ถูกเลือกมาอาจสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับกระบวนการทำเต้น แต่สามารถอธิบายความหมายหรือท่าทาง และสามารถใช้อื่นๆ ที่ตรงกับผู้ชม โดยความหมายที่อยู่ในเพลงกับท่าเต้น จะช่วยส่งเสริมให้การแสดงขึ้นนั้นมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐพร เพ็ชรเรือง. (2559). นาฏศิลป์กับการสื่อสารอารมณ์. *วารสารนิเทศสยามปริทัศน์*, 15(19), 127-131.
- ธรากร จันทนะสาโร. (2558). นาฏศิลป์หลังสมัยใหม่ของญี่ปุ่น: ประวัติและแนวคิดของบูโตะ. *วารสารดนตรีและการแสดง*, 1(1), 80-94.
- นภัสนันท์ รพีเลิศวัชร. (2563). *จังหวะการเคลื่อนไหว*. (ศิลปะนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, คณะศิลปกรรมศาสตร์, สาขาวิชาประติมากรรม.
- เบญจมาภรณ์ พุ่มไสว. (2554). *แบบฝึกทักษะการปฏิบัติการรำตีบท*. สืบค้นจาก <https://www.satreephuket.ac.th>
- พรรณพัชร์ เกษประยูร. (2562). การเคลื่อนไหวร่างกายในการแสดงนาฏศิลป์. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*, 3(1), 36-48.